

WALKA O „DOM DOKTORA” W ZAKOPANEM WYDAJE SIĘ BYĆ PRZESĄDZONA. CO DALEJ Z ZABYTKOWĄ WILLĄ PROJEKTU STANISŁAWA WITKIEWICZA?

Posted on 29 grudnia 2023

Ostatniego dnia października „Dom Doktora” zajął ogień, po dramatycznej akcji ratowania zabytku oraz bezcennego wyposażenia, udało się zabezpieczyć znaczną część kolekcji i sam budynek. Pospolite ruszenie ludzi dobrych serc pozwoliło na uprzątnięcie pogorzelniska oraz wykonanie najbardziej niezbędnych prac dla zabezpieczenia budynku na zimę. Dzięki zaangażowaniu społeczników, urzędników, sąsiadów oraz imiennych i bezimiennych miłośników zabytków, którzy wsparli finansowo zbiórkę na zabezpieczenie budynku, tuż przed zimą udało się wykonać najważniejsze prace i zabezpieczyć dom tymczasowym pokryciem dachu. Teraz należy trzymać kciuki i mieć nadzieję, że „Dom Doktora” będzie można odwiedzić w ramach kolejnej edycji Dni Architektury Drewnianej.

„Dom Doktora” to wyjątkowe miejsce na zakopiańskiej mapie. W sierpniu można było go odwiedzić w ramach Dni Architektury Drewnianej, ale jego drzwi od lat były otwarte dla każdego miłośnika historii, sztuki, literatury - szeroko pojętej kultury. „Dom Doktora” to willa usytuowana w samym centrum Zakopanego, wybudowana w 1898 roku w stylu witkiewiczowskim, najprawdopodobniej projektu samego Stanisława Witkiewicza. Dzięki wielopokoleniowemu zaangażowaniu rodziny Kraszewskich dom pozostał ostoją pamiątek Zakopanego początku lat XX. Zakopanego, które pozostało tutaj żywe, zatrzymane pomiędzy meblami Wojciecha Brzezi, pastelami Witkacego, a pamiątkami po Waławie Kraszewskim zasłużonym zakopiańskim społeczniku i członkach jego rodziny, w których rękach dom przebywał od 1912 roku. Obecnie domem opiekuje się wnuczka Waławy, Magda Kraszewska, malarka i miłośniczka tego wyjątkowego miejsca, która przez lata walczyła o zachowanie tego unikatowego dziedzictwa, kultywując rodzinną tradycję pamięci.

Pożar. Do dramatycznych wydarzeń doszło wieczorem 31 października 2023, kiedy na poddaszu pojawił się ogień i błyskawicznie zajął górną część budynku. Pożar strawił dach i poddasze, a dolne piętro zostało zalane wskutek działań ratowniczych straży pożarnej. Skala zniszczeń była bardzo duża. Częściowo zniszczone zostały stolarki okienne oraz drewniane detale, wyłamano połac dachu, aby dogasić tłący się ogień. Zalana zasadnicza części domu zgromadziła na parkietach znaczną ilość wody, która wcześniej lała się strumieniami ze stropów oraz po drewnianych ścianach. Zniszczeniu uległa również część bezcennych pamiątek prezentowanych w izbie pamięci umiejscowionej parterze budynku.

Akcja ratunkowa domu rozpoczęła się natychmiast po zakończeniu działań straży pożarnej i pozostałych służb. Muzeum Tatrzańskie przyjęło pod swoją kuratelę zabytkowe wyposażenie i dzieła sztuki, a władze miasta uruchomiły niezbędną pomoc, aby uratować

wszystko co się tylko da. Przez kolejne dni sąsiedzi i społecznicy sprząтали pogorzelnisko oraz prowadzili działania zabezpieczające obiekt. Niestety całą akcję utrudniała pogoda.

Deszcze i wichury zerwały zabezpieczenia strażaków, a nagły atak zimy utrudniał pracę. Nic jednak nie mogło przeszkodzić determinacji tylu zaangażowanych osób oraz instytucji.

W pierwszej kolejności odbywały się oględziny i inspekcje kolejnych służb oceniających stan techniczny budynku, aby potwierdzić to czego wszyscy oczekiwali, czyli informacji, że stan budynku nadaje się do remontu i dalszego użytkowania. Następnie wkroczyły służby konserwatorskie, które na tym etapie były odpowiedzialne za przygotowanie wytycznych do jego zabezpieczenia. Narodowy Instytut Dziedzictwa, na wniosek Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zlecił wykonanie ekspertyzy na podstawie, której będzie można dokonać odbudowy zniszczonej substancji i remontu zabytkowego budynku. Dopiero na tej podstawie będzie można oszacować koszty odbudowy, a tym samym częściowe koszty poniesionych strat.

Równolegle trwały spotkania i rozmowy przedstawicieli organizacji oraz instytucji, w tym [Centrum Architektury Drewnianej NID](#), które wspierały właścicieli obiektu w opracowaniu planu na jak najszybsze jego zabezpieczenie, przygotowania do remontu oraz pozyskanie środków na ten cel. Na koordynatora prac wyznaczono Agatę Nowakowskiej-Wolak, prezes Towarzystwa Opieki nad Zabytkami - Oddziału Podhalańskiego im. St. Witkiewicza, która zobowiązała się również do przygotowania wniosków o uzyskanie dotacji na kontynuację prac związanych z niezbędnym remontem konserwatorskim willi oraz odbudową po pożarze.

Dzięki środkom zebranych na zrzutka.pl można było od razu przystąpić do pierwszych prac i wyłaniać wykonawców kolejnych zleceń. Niestety już na tym etapie szacunkowe koszty były ogromne, ale dzięki wsparciu gminy, reprezentowanej przez wiceburmistrza Zakopanego, Agnieszkę Nowak-Gąsienicę, wykonano najpilniejsze prace zabezpieczające obiekt przed nastaniem zimy. Na sesji rady miasta, zwołanej specjalnie dla „Domu Doktora”, przyznano specjalną dotację w wysokości 50.000 zł. Uchwała została podjęta jednomyślnie.

Pod koniec listopada zabezpieczono dach tuż przed pierwszymi większymi opadami śniegu. Zakupiono niezbędne materiały oraz opłacono wykonawcę prac. Naruszoną pożarem konstrukcję dachu wzmocniono dodatkowymi jętkami, na których oparto arkusze blachy przykrywające uszkodzoną połać dachową. Zatrudniono pracowników do uporządkowania przestrzeni strychu oraz poddasza tj. uprzątnięto oraz wyrzucono zbędne obciążenia w postaci rumoszu drewnianego oraz mokrych trocin zalegających całą powierzchnię strychu, potęgujących zawilgocenie budynku. Zlecono usługę naprawy szklenia oraz montażu zniszczonych stolarek okiennych. Jednocześnie trwało mycie drewnianych ścian z zacieków powstałych w wyniku czynności gaśniczych oraz mechaniczne osuszanie wnętrza. Prace zabezpieczające i porządkowe wykonują specjalistyczne firmy budowlane na podstawie oceny stanu technicznego, wydanej w oparciu o oględziny budynku, na podstawie których określono wstępne wytyczne co do możliwości zabezpieczenia obiektu.

Powyższe prace zostały przeprowadzone na podstawie oceny stanu technicznego, wydanej w oparciu o oględziny budynku, na podstawie której określono wstępne wytyczne co do możliwości zabezpieczenia obiektu.

Ponadto, w ramach pieniędzy ze zrzutki.pl dokonano oględzin pieców kaflowych, które wymagają stopniowego suszenia. Zakupiono usługę uprawnionego elektryka - zainstalowano zasilanie zewnętrzne, trójfazowe, z dwoma szrankami rozdzielczymi wewnątrz i na zewnątrz domu, niezbędne do uruchomienia dmuchaw osuszających oraz do przyszłych robót. Z zebranych środków zostaną również opłacone spore rachunki za zużycie prądu – osuszenie i bieżące ogrzewanie domu jest jednym z priorytetów, gwarantujących przetrwanie budynku. Opłacono także koordynatora prac Agatę Nowakowską-Wolak, prezes Towarzystwa Opieki nad Zabytkami - Oddziału Podhalańskiego im. St. Witkiewicza, która przygotowuje również wnioski o uzyskanie dotacji na kontynuację prac związanych z niezbędnym remontem konserwatorskim willi oraz odbudową po pożarze.

Równolegle trwa proces redagowania programu prac konserwatorskich, które planowane są do przeprowadzenia na przyszły rok.

Spółeczna zbiórka na zrzutka.pl

Zorganizowana prywatna zbiórka pomogła zebrać środki, które umożliwiły właścicielom obiektu na natychmiastowe uruchomienie prac. Pierwsze wpłaty zostały dokonane zanim jeszcze zbiórka została oficjalnie ogłoszona, po pierwszej dobie zostało zebrane 20% kwoty potrzebnej na najpilniejsze prace. Do 29 grudnia 2023 roku dokonano 417 wpłat na łączną kwotę 62.058 zł, z czego większa część została już wydana.

To jest nie tylko pomoc materialna, to również niezwykle ważny sygnał dla właścicieli, że nie są sami w tej tragedii.

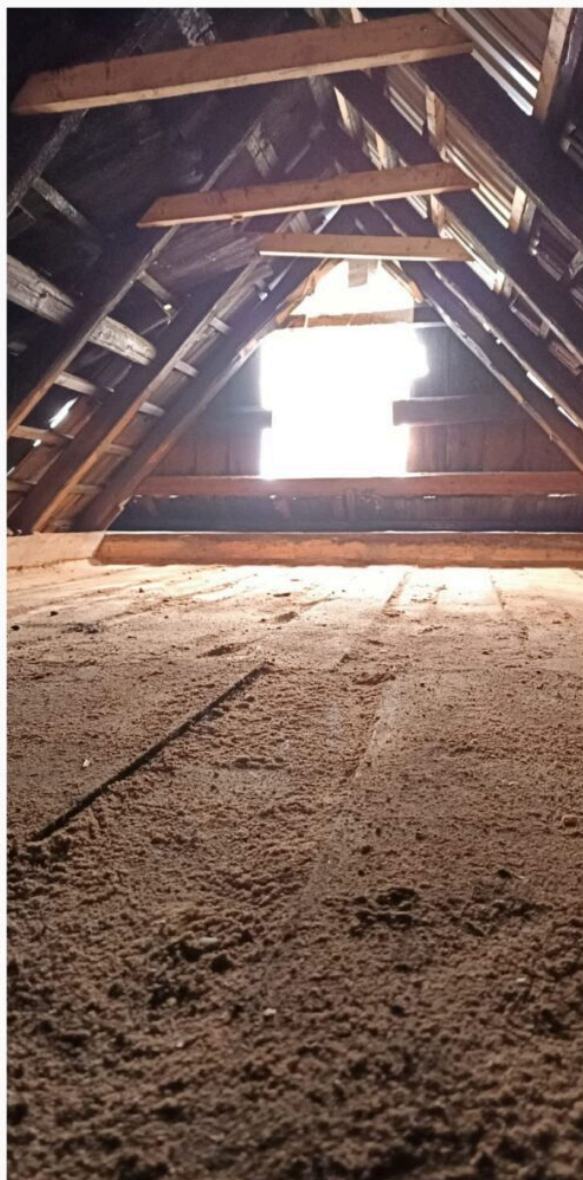
Zaangażowanie Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Jako instytucja ekspercka przystąpił do oceny stanu prawnego oraz przygotowania działań, które będą niezbędne do realizacji w obiekcie zabytkowym, w porozumieniu z właścicielami obiektu, Małopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, kierownikiem nowotarskiej delegatury Urzędu Ochrony Zabytków, przedstawicielami urzędów i służb, organizacji społecznych oraz ekspertami od architektury drewnianej. Wszystkie instytucje połączyły swoje siły, aby skutecznie i jak najszybciej udzielić wsparcia w ratowaniu cennego dziedzictwa kultury.

„Dom Doktora” był jednym z obiektów udostępnionych w ramach Dnia Architektury Drewnianej, zorganizowanego przez NID w sierpniu tego roku. Pani Magda Kraszewska, opiekunka tego niezwykłego miejsca, była zawsze niezwykle życzliwa i pomocna dla działań naszej pracowni w Zakopanem. W październiku uczestnicy Jubileuszu niematerialnego dziedzictwa kulturowego zwiedzali willę w ramach spaceru szlakiem zabytkowej architektury drewnianej Zakopanego. Utrata tego cennego miejsca byłaby niepowetowaną stratą na mapie drewnianej architektury zabytkowej Zakopanego.

„Dom Doktora”, aktualny stan - grudzień 2023 r., fot. NID/ Monika Sabljak

„Dom Doktora”, aktualny stan - grudzień 2023 r., fot. NID/ Monika Sabljak

„Dom Doktora”, aktualny stan - grudzień 2023 r., fot. NID/ Monika Sabljak

„Dom Doktora”, aktualny stan - grudzień 2023 r., fot. NID/ Monika Sabljak